

**Presidential Communications Operations Office
Presidential News Desk**

**SPEECH OF
PRESIDENT RODRIGO ROA DUTERTE
DURING THE DISTRIBUTION OF CERTIFICATES OF LAND
OWNERSHIP AWARD (CLOA) TO AGRARIAN REFORM BENEFICIARIES
(ARB) IN THE BANGSAMORO AUTONOMOUS REGION IN MUSLIM
MINDANAO (BARMM)**

[Delivered at Shariff Kabunsuan Cultural Complex, Bangsamoro Government Complex, Cotabato City | 23 December 2019]

Kindly sit down. Salamat po.

Agrarian Reform Secretary John Castriciones; the other members of the Cabinet; Senator Bong Go, ang tinulungan ninyo *[applause]*. Tao ninyo ito maniwala kayo. Ako na ang nagsasabi. He is serving the interest of the Moro people. Matagal na siya sa akin. *[applause]* BARMM Chief Minister Ahod Balawag Ebrahim; beneficiaries of the Agrarian Reform Land Ownership Program; my brothers and sisters from the Bangsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao; mga kababayan ko; mga mahal kong kababayan na Moro. *[applause]*

Alam mo may prepared speech ako. It's only two pages pero babasahin ko kung may panahon pa tayo. 'Pag nandito pa ako hanggang alas-siyete nakatindig, babasahin ko na ito.

Iyong may gusto akong sabihin sa inyo. Alam ninyo na hindi ako nagbobola ng tao lalo na ang kapwa Moro. Kung ayaw ninyong maniwala, kayo. It's fine with me. But ganito 'yan sinabi ko kay Kagi Murad na, "Alam mo I have two years left and I want the BARMM to really evolve into something that is a functional regional autonomous government." Ngayon na.

Sabi ko kay brother na 'pag... Wala naman akong sinabi na ako lang ang marunong, ako lang ang ano. But we do not have an idea --- the imponderables of life kung sino ang susunod sa akin.

Tatal napag-usapan na rin 'yan nang matagal, nakipagpatayan kayo sa gobyerno. Alam mo sa totoo lang after the war and the loss of lives and

everything, at the end of the day, maghawak ka ng baril, it has no meaning at all. Kung ilan ang napatay mo o ilan ang natakot mo o ilan ang pinasabog na mukha. Hawakan mo 'yan pagkatapos sasabihin at the end of the day, anong maibigay nito? Ang maibigay ng baril, baril rin. Walang katapusan na. Ang Moro nagtitiis.

Pagdating ng mga Espanyol, iyon ang perdition ninyo. Walang... Ang mga kapatid man ninyo walang kasalanan 'yan. Iyong mga Tagalog na... Eh binola tayo ng Amerikano eh. *"Go to Mindanao because it is the land of promise,"* kasi ang Moro ayaw makipagtrabaho sa kanila.

But that's the only... It was a... Alam mo maraming mahirap noon pa. Kaya ang tatay ko nagpunta dito kasi --- ano abugado siya pero alam niya walang mangyari sa buhay niya doon. So pumunta siya ng Mindanao dinala niya kami. Hindi naman namin alam kung ano ang history na inagaw tayo ng... Well, sinabi lang napupu... Iyang who discovered the Philippines. T***...

Anong discover? Nandito na tayo. They occupied this land for 350 years more. So ginawa tayong alipin. Wala tayong magawa, wala tayong baril, wala tayong gunpowder. Pagputok niyan, takbo lahat. Maski na gaano katapang na Moro kung hawak mo lang ang iyong sundang, ah patay.

That is why ang history natin is full of repression. Ang Christianity was imposed on the Visayan, the tribe, the Hiligaynon. Ang Bisaya, ang Cebu is Sugbuanon ang tribe nila. Iyon ang pangalan nila. Hindi 'yan Cebu. It's Sugbu. At ang mga tao doon ay Sugbuanon.

Kaya lahat tayo and it was a --- at a cost. Noon 'pag ayaw mong mag-convert, firing squad ka talaga. If you do not swear allegiance to Jesus Christ or God, patay ka. Anong magagawa ng kapatid natin? Anong magawa namin noon? Ang mga ninuno ko, ang mga lolo ko, anong magawa niya? Puro naman tayo Malay, Indonesia, we come from a same stock.

Ngayon, this continued until today. Alam mo may sabihin ako sa inyo ha. Iraq was invaded by America on an excuse or pretext that there were weapons of mass destruction. Pumunta sila doon at pinatay nila si Saddam. Walang weapons of mass destruction. At kaya lang 'yung mga sundalo noon na tumakbo, natakot sa bomba, walang laban eh. Nag-grupo-grupo 'yan, kaya 'yang ISIS, Iraq pati Syria. Iyan 'yang mga noon mga sundalo na bata at pumasok na lahat, at galit sila.

Pero nandiyan na kasi itong mga Amerikano dinadala nila sa eleksyon. You will not begrudge me because I am one. Ang Muslim is a feudal setup. Kaya kung magtawag ka ng eleksyon doon, magulo talaga. Iyang eleksyon is a sham. Puppet `yan ng mga lider nila ng Amerika. And it has not brought peace.

Tignan mo ang Iraq ngayon, then Syria --- anak ka ng... Binobomba `yung... Alam mo sa totoo lang when you are already evolved into something which is really a regional at meron kayong sariling armed forces or police, payag ako. Mag-arms kayo but you know you have to kill the terrorists. Hindi madala `yan sa pausapan. Mag-llamano lang kayo `pag magsabi "brother peace, salaam."

Hindi `yan naniniwala because they have interpreted itong Qur'an in a very atrocious, monstrous interpretation na magpatay ka ng tao. `Pag magpatay ka ng tao maski dito o sa Iraq, o Syria, Libya, ubos, puro dysfunctional talaga.

Now, if we are not careful, we should avoid --- the BARMM government should assert its authority at kung ayaw nila patayin ninyo because those were --- they are the guys that will create trouble in the future. Wala nang katapusan. Pareho na tayo ng Syria. At baka hindi ako ang Presidente, magkalat. `Pag kalat niyan, bomba dito, bomba doon. Eh `yung mga terorista bomba dito. Eh kung matapos `yung pasensiya ng national government? Eh kung gamitin `yang ilang jet `yan diyan na FA-50? Tapos bombahan dito, bombahan doon. You think that the tribe of Maguindanao will survive against the national government?

Wala eh. Ang magdating sa atin destruction. Kagaya ng 1972 campaign, Blackshirts. Ano ang naidulot doon? Ako may sentimiyento ako dahil diyan nga. But that is part of history. You have to correct history not by arms but by dialogue and peaceful means. Ngayon, kung ayaw mong makipag-usap, gusto mong sirain ngayon ang setup --- hindi pa nga lumaki, maputol na --- eh p***, papatayin na lang kita.

Why should I let you live? Why should I forgive you? Just because you are a Christian or you are a Muslim? Same. Same ferocity, same brutality, same lahat. O kailan pa makatikim ang Moro ng Mindanao na makasali sila?

Alam mo mga kapatid kong beneficiaries, humihigpit ang mundo. Maliit masyado ang mundo, billion na ang tao. But if you are fortunate to be a

beneficiary of a land reform program at binigyan ka a place of your own, iyo na `yan. `Yan ang maibigay mo sa anak mo, sa anak mo. Nobody will take that land away from you because it was given to you by the authorities.

Ito, karamihan ng beneficiaries... Because we promised you, you surrender and we will have arms and we will support you. Kaya nandito nga si Manny. Man, you have to do more. Para kang... Eh ano ka lang, itimon-timon mo lang nang kaunti. Kailangan `yung mga opisina nila, kung ano ang kulang sabihin mo total may pera man. Pwede man tayong humingi ng additional. I will maybe allow you to have your own force. But do not use it against the very entity that created you which is government.

Ibinigay na sa iyo ngayon, ano pang gusto ninyo? Ang sabihin mo, t*** j** mo huwag mong sirain ito kasi `pag ginulo mo kami, madadamay lahat. Eh kung madamay lahat, mga anak na `yung magpatayan o bomba, yayariin na lang kita. `Yan man ang naintindihan nila. And so goes for the soldiers. Patayin ninyo. Kasi `pag hindi, kayo talaga ang papatayin. Lalagyan kayo ng bomba. Anong men --- it's not human right, it's human wrong. *[applause]*

Totoo `yan. You have a BARMM. It's a bit peaceful. The only thing is that there are terrorists affiliated. Anong pakialam natin sa mga Arab doon? What? Religion? Look what they did to the cause of Islam. Anong ginawa nila? Sinira nila ang Syria, mga bata, hanggang ngayon. Napakaganda ng Syria noon. It was the shining body and the center of the art. Tingnan mo ngayon hindi nagkaintindihan. Pumasok ang Amerikano, pumasok ang Russia. Wala na ang Syria.

`Yan ang problema. Hindi ko sinasabi ni --- o inuudyok ko kayo na patayin ang kapwa ninyo. Eh marami diyan Kristiyanos rin eh. Eh `di isali mo na. Kasi `pag hindi, sisirain nila itong BARMM tapos magulo, then you cannot develop as envisioned by Murad, `yung dream ninyo na palakihin ito.

Nandito nga ako mag-alalay eh. So organize the government as a working government. Total ang assistance nandiyan. In the meantime na wala kayo masyadong income, there's the national government. Nandiyan ako. For the last two years na nandiyan ako, gawain na ninyo lahat. *[applause]* So --- kasi `pag wala na ako, nah. Kung sino ang...

Kita mo naman ang... National? Magpunta lang 'yan dito mga p***** j****
'yan 'pag election. Tapos magbigay ng tulong ganon. Tapos wala, kalimutan
na kayo. Then you are abandoned, wala na. You are not in the --- in the
telescope of Manila.

Hayaan kayong magkagulo, padala na naman ng army dito. 'Pag nandiyan
ang army, walang pur --- there's no other purpose for the armed
forces except to quell the rebellion and to kill and be killed in return. So ---
but the hatred will remain. So 'yung nasaktan dito ngayon... Ah hindi naman
taga-rito 'yan tapos foreign 'yung ano nila.

Anong pakialam natin diyan sa Arab na 'yan? L****. They have not even...
Wala silang --- wala silang respeto sa Islam, wala silang respeto sa kapwa
nila tao.

I'm just reminding you na avoid that scenario. Upakan ninyo. Do not allow
them. If you see them in the street, pakiusapan mo. 'Pag bumalik pa,
putulin mo na 'yung ulo. *[applause]*

Utos ko 'yan. But then sabi niya... Kasi alam mo it will create more trouble
and more deaths. Patayan na naman. Bombahan na naman. Kayo, you are
in the prime of your life, karamihan dito. Isipin naman ninyo 'yung next
generation ng Moro dito. Por Diyos, tingnan ninyo 'yung mga apo
ninyo kung paano lumaki na ganito.

Either you establish a peaceful regional BARMM. Bahala na 'yung iba, 'yung
hindi sila sumali. Let them suffer. Eh hindi sila sumali eh. So 'yung grant
wala, kakaunti lang. What you get is the government. Pareho pa rin ng ano.
Hindi ka magtanggap ng mga assistance talaga. But you know BARMM is a
growing political entity. It has to be protected, it has to be enhanced.

Kaya ang tao ko talaga dito, because he understands local government, si
Manny Piñol. Abaw linti nga ga damo sang Ilonggo diri,
way... *[applause]* Kaya ang mga Ilonggo, hindi magtulong sila sa problema
naton. Alam mo if you kill 20 Ilonggos today, so what would the others do?
O 'di magdahan-dahan 'yan. Isa, dalawa, tatlo hanggang maging ---
makabawi. Ganon 'yan eh.

Because you do not have the monopoly of arms and `yung hatred. Tanggalin ninyo `yung hatred sa ano. Wala talaga kayong... We are brothers. We were captives, as you were. Nauna lang noong pagdating ni Magellan, upak dito, upak doon. Mabuti't na lang si Lapu-Lapu, `yung Tausug na `yun... Nakita mo si Lapu-Lapu `yung headgear niya sa painting? `Yan si La --- `yan si Lapu-Lapu ang Tausug.

Eh pinipilit niya `yung Bibliya. Eh hindi marunong magbasa `yung isa, `di nag-init ang ulo. Bakit mo ako bigyan ng...? Ayun, pinutol ang ulo. Merece. Kaya kung nandit --- buhay lang tayo noon, ay hindi mangyari itong ganito. Ay nako. Pag-landing pa lang ni Magellan, sampal matanggap niya sa akin. *[applause]*

Ngayon, it's the 50 --- 500 years anniversary. Alam mo na `yung isang relihiyon they want to highlight, celebration at imbitahin si alam mo na.

Sabi ko why will I celebrate? Bakit ako mag-celebrate sa p***** i*** `yan? Ba't --- pagpunta 500 years of what? Of oppression? Ang ginawa nila dito mag-celebrate ako 500 years pagdating nila. P***** i**** `yan sinuswerte kayo. Eh `yung mga Pilipino na pinatay nila. `Yung mga Moro na minasaker nila. `Yung mga Bisaya noong unang panahon, `pag hindi ka nagsimba, krrrkkk.

Ah you ask the historian sa... Akala mo ba tinanggap kaagad ng mga natibo `yung --- lolo natin, pagdating ng... O cross, tapos mag-bow-bow ka. Ako, isang --- isang Diyos lang. There's only one God for me. I do not bow to anybody, but I bow to my countrymen out of respect. *[applause]*

Hindi mo ako mapa-bow-bow kung maski --- p***** i**** bow, l**** ka. Barilin kita sa bayag p***** i** mong... Pero `pag mag-bow ako ibig sabihin niyan ang respeto ko. So sana makinig kayo kasi wala man akong...

Wala akong hiningi, wala akong... Basta ako trabaho lang. Gawain ninyo gobyerno niyo. Pilitin ninyo. So Manny is --- is familiar. You strengthen the local ano, lalo na ito, `yung sa tractor, Man. Mabigyan naman sila lalo `yan

magkalapit-lapit. Maski doon sa Jolo magpadala ako ng tractor. Ang problema baka kunin ng Abu Sayyaf, sakay-sakayan. *[laughter]*

Gawaing motor ng mga buang. P***** j** makumotan ko ang nawong nimo. Ito para ito sa kapwa ninyong Moro. 'Wag ninyong guluhin ang lugar nila kasi ang utos ko --- kasali man kami lahat sa gobyerno --- na putulan talaga kayo ng ulo.

Kasi hindi kayo maghinto eh. There is only one solution to deal with terrorism. 'Di ba noon nandito ako, sabi ko I will deal with terrorism the harsh --- the most harsh. Nagsabi ako niyan dito, I remember. Nag-warning ako diyan sa mga terorismo.

Ngayon na meron na inyo, 'wag ninyong payagan na guluhin. Sabihin mo, manggulo ka doon sa... Kawawa naman kung ituro mo pa sa iba. Doon na lang sa...

Well, doon sa Cambodia itong mga Rakhine na ano hindi rin... Ako I am prepared. I have communicated my desire na 'pag kayong mga Rakhine --- 'yung mga Rohingya sa Burma kung gusto nilang mag-migrate, tatanggapin ko sila. *[applause]* Hindi... May ano kami --- hati-hati kami. Malaki ang lupa natin, kawawa naman 'yang mga tao doon, 'yung mga Muslim na...

Alam mo, totoo hindi talaga sila taga-roon. Nagtrabaho 'yan sila, they're from Sri Lanka. Tapos nag-migrate sila kagaya ng ganun dito. Ayun. Tapos ayaw kasi Buddhist eh. 'Yan nga ang problema basta may religion. Buddhist, eh Muslim sila kaya pinagpapatay. Kaya nag --- boat people nagpunta sila sa Australia. Pagdating sa Australia, itinulak sila balik doon sa...

Wala man silang ano kasi hindi man nila kadugo. Ngayon ang sabi ko, maghati-hati tayo: Malaysia, Indonesia, Philippines. Ako I'm ready to accept the Rakhine people. *[applause]* Nag --- magtanggap man tayo noon nga Indonesia --- ah Vietnamese 'di ba? Panahon ng Amerikano diyan sa Palawan.

Tanggapin rin natin. Kalaki itong Mindanao, y***. 'Di ito kadaghang bukid. You --- you plant there. Turuan natin silang mabuhay but we will accept 'yung mga Rakhine --- Rohingya refugees. So 'yan ang ano ko.

Sa totoo't ninyo sa hindi, alam mo ang linya nitong mga NPA, land reform. Inunahan ko na sila. To date, I have distributed more than 100 --- 130,000 hectares. Ito one thousand eight 'yan, one thousand eight? [*Official answers: 1,800.*]

Kaya sabi ko nga inyo na 'yan. Take care of your land. Huwag ninyong ipagbili. Kung ipagbili ninyo, maghintay lang kayo ng ilang buwan kung ang tanim ready for harvest kunin mo na 'yon, sabihin mo iyo 'yan.

So ibalik mo 'yung pera, ikaw na ang mag-harvest. Para magulo na naman. Kaya ganun eh. 'Pag mapagbili nila, 'yun sila. Hindi dito. Ewan ko lang dito. Hindi ako nag-ano --- hindi ako nag-iinsulto, totoo eh. Bagobo, ipagbili nila tapos siyempre 'yung gagong Kristiyanos naman magtrabaho siya. Lalo na mga Ilocano malapit 'yan sila sa lupa.

'Pag malaki na, may harvest na, magbalik doon sabihin, "Sir, ako man 'yung kapatid ni --- 'yung nagpabili dito, so kunin ko na." "Eh bayad na ako." "Hindi, sir. Ang binayaran mo 'yung kapatid ko. Ako hindi mo nabayaran. Kunin ko talaga 'to." [*applause*] Away. Ayan, I've been dealing with that.

Because of migration, baka magbabaan 'yan sa bukid. Iyang [queen?]. Hindi naman masama but we have to correct certain... Pilitin mo talaga kasi may kultura tayo kanya-kanya eh. But is --- there is a general rule, kaya nga majority prevails. Ano ang majority? Kung 100, may 50 plus one ka, ang naiwan 49, that is the minority. Ikaw ang majority. It's only about...

'Yan ang... So the standard is, what is good, --- good for the greatest number. 'Yan ang pag-usapan diyan sa BARMM. Ano ba ang makatulong para sa lahat? Everybody will enjoy. And so you have to impose rules. And 'wag kayong matakot.

Pagka ano, I will protect you. Pagka idinemanda kayo, siguro mga 20 years okay na 'yan. After that --- hindi, tulungan kita basta sa trabaho.

Kagaya ng pulis, military, basta sa trabaho ninyo wala kayong problema, back-up ko kayo.

Ang abuso, ah p** --- kung abuso, babarilin kita. Kayong mga pulis kailangan... Tsaka ayaw ko na 'yung ano ha, ayaw ko talaga ng abuso. Ayaw ko talaga ng abuso. Kaya iyang mga checkpoint--- except siguro 'yang military, tanggalin na ninyo lahat. 'Wag kayong mag-checkpoint. Kasi 'yang fish car pagdating sa Davao ubos na 'yung isda galing GenSan. *[laughter and applause]*

Kay kada checkpoint dalawang kilo. Kaya pagdating doon sa Davao --- "magkano ito?" "Sir, ang kilo..." "Anak ng --- kamahal. Ikaw na lang magkain niyan." "Sir, bawiin namin." "Bakit?" "Sir, 'yung lugi namin kay pagdaan ng checkpoint ng DENR, bigay. Pagdaan ng checkpoint ng pulis, bigay. Pagdaan ng..."

Huwag MILF, iba na lang. *[laughter]* Pagdaan ng MN... Huwag, huwag kasi... Ah, basta. *[laughter]* Barangay --- si barangay captain. T*** i**, isa pa 'yan, g***. *[laughter]*

Kaya hintuan ninyo 'yan kasi totoo talaga. Sinasabi ko sa inyo, huwag. Kasi 'pag hindi, pupuntahan ko kayo. Noong eleksyon sinabi ko, "Huwag ninyong pilitin ang tao. Huwag ninyong takutin ang tao. Kasi 'pag ginawa ninyo 'yan, pupuntahan kita."

Nangyari talaga. Punta ako doon, sabi ko kay Bong, "Maghanap ka ng eroplano, Bong." Sabihin mo 'yung air force mag-helicopter. Gabi, landing ako doon sa maraming kogon. Kinausap ko siya, sabi ko, p***** i**, sinabi ko sa iyo huwag. 'Pag ikaw ang solusyon sa problema dito --- kung ikaw ang problema at ikaw 'yung solusyon, yayariin kita. Ipabaril kita sa sundalo.

Ah sundalo sabihin mo "barilin", barilin ka, areglado. Ay ganun eh, mga terorismo. Sinabi ko, huwag. Kaya 'yang checkpoint --- tutal maraming mang --- umalis na kayo diyan kay mag-take over ang MNLF, kay wala pa tayong usapan.

Tama na 'yang --- 'yang fish car, fish car. Mahal. Pagdating sa Davao, mahal na ang sashimi. Wala ka ng ganang kumain dahil mahal. Nagpamahal? Ang checkpoint. Tanggalin ninyo 'yan. 'Pag hindi, pupuntahan ko kayo, pagsisipain ko kayo sa harap ng tao.

Iyang Armalite, Armalite mo, ibunal ko na sa imong ulo. Huwag mo nga akong artehan ng ganun. Tanggalin ninyo 'yan. Ang BARMM, you come up with good policies to enhance the dignity. Matagal nawala 'yan eh. You have lost it for so many years.

Now is the time for the Moro people to regain their dignity. *[applause]* Na hindi kakayanin noon. Kaya ako, doon sa Davao, sabi, "Mo --- mga Moros, Moros madumi." Tapos ngayon, nag-ano ang Davao? Gumawa ako ng disc -- - anti-discrimination.

Nauna pa ako sa Maynila. Lahat. Mga bakla, LGBT, pati 'yang --- ito nga 'yung ayaw papasukin. Hindi kayo pabilhan. Pagka Moro hindi pabilhan ng lupa sa subdivision. Kaya sabi ko dito tayo mag... Eh 'yung condo, ngayon may pinapuntahan ako na girl diyan sa likod ng --- marinig mo ah paka-paka lang.

Ang mahirap intindihin itong mga Maranao. Madali intindihin Tausug, Maguindanao. Ang Maranao, doon ako galing. Mahirap, pareho ng Pangalatok sa... Mahirap intindihin 'yung --- hindi mo ma --- hindi mo ma...

So hanggang ngayon nag-uusap pa ang mga buang kung kailan ito. I hope that they would --- if they --- if that --- if one day this would... Ako, sinasabi ko, join BARMM. Gusto ninyo sumali sa pagtaas ng ano, sumali kayo sa BARMM. Magtiwala kayo sa mga leader. *[applause]*

Eh sabihin puro Maguindanao, eh di hintayin mo lang. Hintayin mo lang total eleksyon. Over time kung mag-join kayo, you will have a Maranao head of the BARMM. Huwag kayong mag-alala.

Para man 'yan sa kapakanan. Ang akin lang, I do not want to inject 'yung pulitika. 'Yung malinis talaga, who will ever head the BARMM could be... Ako, ako sabi ko, sumali na kayo sa BARMM, mali 'yung nag-ano kayo. Dahil lang 'yan sa pulitika nga 'yung turf ko, akin ito 'pag eleksyon.

'Yan sige, iyo 'yan. Pero sumali kayo at sabi ko mas madali rin ang development ninyo. So, hindi ko na basahin --- ay, basahin ko ito? 'Yun na lang kay kaawa naman 'yung gumawa nito. Eh, pinagpaguran eh. Sino? Sinong gumawa sa inyo? Ikaw? *[laughter]*

I am honored to join you today as we hold the first ceremonial distribution of Certificates of Land Ownership Awards here in the Bangsamoro Autonomous Region in Muslim Mindanao since its creation in March this year.

Today, 912 agrarian reform beneficiaries will receive 815 CLOAs covering more than 2,000 hectares of land in Basilan, Lanao del Sur, Maguindanao, Sulu, and Tawi-Tawi.

Sabi ko sa inyo, ang mundo humihigpit. Kung makaa... Maski ilang metro lang na lupa, kung ma-iyo 'yan, iyo talaga iyan at ipasa mo na sa mga anak because time will come na lahat ng lupa sa mundo, meron ng may-ari.

Kung mayroon ka ngayon, mahalina mo 'yang lupa mo. Trabahuin mo. Tutulungan kita. Iyan lang. Unang-una, bilhin ko 'yung --- bilhin ko 'yung --- Manila will buy your product. Pangalawa, at a price that is competitive na hindi kayo malugi. Iko-control ko ang price. At pangatlo, sabi ko, it will give you an income. And you can improve. Mga anak ninyo makapag-aral.

Lastly, alam mo, sana makinig 'yung ating... Ang anak ninyo paaralin ninyo. The only way na makalabas 'yan sa kahirapan pati 'yung gulo ng mundo, is for him lagyan niya ang... So kita mo 'yung mga Moro na nag-aral talaga, nurse, hindi naman maganda ang buhay nila pero tina --- tinaasan ko na 'yung sweldo nila.

Malaki na ang sweldo nila pati teachers. Hindi lang... Eh kagaya ng military, doble, pulis, doble. Alam mo bakit? Para ang pulis hindi na mag-checkpoint. *[laughter]*

Alam mo, ang military pati pulis ganyan 'yan. Kung may gulo, sila 'yan. Kung may landslide, sila 'yan. Kung ang tulay babagsak, kanila 'yan. Kung may sunog na malaki, kanila 'yan. Kung may saksakan diyan, kanila 'yan. Tapos...

Alam mo ito sila, marami naman ring Moro na sundalo. Sa Jolo marami. Alam mo, hindi kagaya natin ako mag-uwi ako --- pwera na lang

kung mahulog 'yang eroplano --- sigurado ako makauwi. Kayo, makalabas ng bahay. Punta dito, mag-meeting.

Itong mga 'to pulis pati military 'pag may gulo, sila 'yan. Tayo dito lang sa background. Sige fight kayo.

Paglabas ng kampo, there is no guarantee na babalik ito sa kampo buhay. 'Yan ang... Kaya ako naawa sa kanila.

Alam mo may mga anak rin ito. Sasabihin ko sa inyo, ang mga military ayaw ng... 'Yung one-on-one mag-usap ako, "Sir, sana.." 'Yung pagod na siya... "Bakit kailan ka naging sundalo?" Since 1999, 2000... "Sir, pagod na talaga ako."

Ganun 'yan. So sila 'yan. Sila 'yan ang utility ng Republika. Maganda lang tignan pulis naka uniporme pero ang trabaho niyan lahat may dengue, may ambush, may trap nahulog. Pati 'yang mga truck, i-control ninyo ang speed.

Alam mo ang disgrasya ngayon, pag ano ang patay, 10, 20. I have to think about that. That has to stop. It is a very... It's almost an adventure ngayon kung magsakay ka ng truck kasi i-bubunggo talaga 'yan ng p***** i**.

At saka ang patay mag-abot na ng 20, 22. It's no longer acceptable to me and maybe to others also. So itong control, ito ang pulis mag-control. Pero 'yan ha, iwasan niyo 'yang ganun. [*slaps hand*] T*** i**. Tiklop.

Ganun na lang. Huwag ka mag-ganun kasi magtanggap. Ganun lang parang boxer. Medyo sira ang ano...

Pero itong overspeeding, that has to be controlled kasi marami nang patay. Ang numbers ng patay, no longer --- hindi na nakakatuwa. Hindi na maganda basahin. Parang massacre na, almost everyday.

Then shabu... Susmar... You have to --- you... Shabu putulan ninyo ng ulo. Sisirain 'yang anak ninyo.

Alam mo 'pag ito nahulog sa shabu, the entire family collapses. Tapos ang -- - pati Moro. Ang asawa magpunta doon sa recruitment, hingian ng pera o gagamitin pa para lang makapasok sa Middle East.

Pagdating sa Middle East... Hindi 'yan practice ng Muslim, bawal 'yan. Hindi talaga 'yan. That's a --- kasalan but hindi lahat. Some Arab tribes 'pag nagtrabaho ka doon. Nakita mo 'yung nag-uwi dito na ating mga kapatid, pati 'yung mga Moro girls, rape is allowed 'pag nagtra-trabaho ka sa kanila.

At saka huwag kayong mag-ano. Dito na lang kayo, palakihin na natin 'yung BARMM para maraming negosyo. Magbuhos ako ng malaking pera bago ako aalis para... *[applause]*

Ang mga babae natin kawawa huwag muna palabasin. Kaya kita mo tumatakbo doon sa bintana diretso na. Paano ang buhay nila? Linisan nila 'yung bahay ng amo nila tapos linisan nila 'yung bahay ng daughter-in-law, tapos 'yung --- 'yung pinsan. Kaya ang tulog nila, uniform 'yan 3 hours.

Tapos gagamitin pa ng amo, ng anak. Hindi talaga matiis ng pobrang ating ano... Kaya tumatalon. Maraming suicide. Pigilan ninyo 'yung mga kapatid natin. Hanapan natin 'to.

Kaya important to create a thriving community. Kaya itong BARMM must succeed because it is a deliverance, political, social, lahat na.

Dito kaya kung... Kayong mga hindi na miyembro ng BARMM, sumali kayo para isang hatak na lang at makuha natin ang kapayapaan para sa mga kapatid nating Moro.

Maraming salamat po. *[applause]*

--- END ---